Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 156. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 23-го ЛИПНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JULY 23, 1953. No. 156. VOL. LXI.

В КОНҐРЕСІ ПОЧАЛАСЯ БОРОТЬБА ЗА НОВИЙ ПЕРЕСЕЛЕНЧИЙ ЗАКОН

Вашинґтон. — Після того, як президент Айзенгавер поставив законопроєкт про допущення до З'єдинених Держав 240,000 нових европейських скитальців на список „наглих справ", що їх повинен вирішити Конґрес ще перед відложенням своєї теперішньої сесії, вчора в Конґресі почалася боротьба за той законопроєкт, яка готова потривати довше, ніж це передбачувано. Справа того закону вчора була обговорювана в Правничому Комітеті Палати Репрезентантів, який більшістю 17 голосів проти 11 відкинув пропозицію конґресмена Франсіса Е. Волтера, демократа з Пенсилвенії і головного противника того законопроєкту, щоб його передати знову під розгляд підкомітету. Волтер, якого інші члени Палати обвинувачують у філібустерстві проти того закону, опісля виголосив переконання, що переведення закону в Конґресі забере щонайменше півтора року. Все ж таки вчорашня перемога в Правничому Комітеті в користь закону дала іншим конґресменам підставу твердити, що закон таки буде переведений впродовж теперішньої сесії й можливо в перших двох тижнях серпня. Конґрес початково плянував перервати свою сесію з кінцем липня, але після того, як президент Айзенгавер устійнив з лідерами республіканської більшости в Конґресі десять справ, які повинні бути ухвалені ще на теперішній сесії, передбачується продовження тієї сесії щонайменше на два тижні, або й на цілий місяць серпень. На списку крім спірного переселенчого законопроєкту, є ще другий спірний законопроєкт у справі підвишки поштової тарифи. Правничий Комітет, відкинувши пропозицію Волтера щодо повернення законопроєкту про переселення до підкомісії, розглядатиме цей сам законопроєкт в цю п'ятницю а поодинокі члени комітету заповіли, що вони вже тоді домагатимуться голосування над законопроєктом, заохочені своєю вчорашньою перемогою над опозицією. Одним з головних оборонців законопроєкту в Палаті Репрезентантів є конґресмен Емануел Селлер, демократ з Нюйорку.

Президент візьме участь в оборонних нарадах в Квантіко

Вашинґтон. — З Білого Дому повідомлено, що президент Айзенгавер буде приявний в найближчу суботу на кінцевій сесії надзвичайних оборонних нарад високих військових і урядових представників в Квантіко у Вірджінії. Ці наради, що починаються сьогодні й триватимуть три дні, скликані секретарем оборони Чарлзом Вилсоном для обговорення оборонних і стратегічних проблем. У нарадах візьмуть участь дотеперішні й нові шефи штабів, голова Комісії Атомової Енерґії Люїс Л. Страус, секретар оборони Вилсон, державний Секретар Доллес, директор Взаємної Безпеки Ґералд Е. Стассен та коло 100 інших осіб. Вилсон заявив, що він не очікує від тієї конференції будь-яких „переломових рішень" і вважає її більше за інформаційну.

Конґрес ухвалив видатки на „цивільні дії" Армії

Вашинґтон. — Сенат і Палата Репрезентантів розглянули компромісні обрахунки видатків на так звані „цивільні дії" армії й, схваливши законопроєкт цих видатків, переслали його до Білого Дому. Законопроєкт торкається цивільних видатків армії на біжучий бюджетовий рік й передбачає приділення 421,-686,600 дол. на контролю поводі, судноплавство та на проєкти енерґетичних станцій, що будуються під керівництвом інженерів армії. З інших видатків, понад тринадцять мільйонів призначено на управління зоною Панамського каналу та на втримання військових кладовищ. Схвалення цього законопроєкту попередили поважні розходження в Конґресі, поскільки Палата Репрезентантів ухвалила раніше понад 416 мільйонів, а Сенат — понад 473 мільйони. Ці проєкти, як рівнож ухвалена Конґресом сума, значно нижчі від первісного проєкту уряду Трумана (що передбачав видатки в цій ділянці на понад 680 мільйонів долярів) й зменшеної суми, висуненої теперішнім урядом (498,650,100 дол.). —

Випробувано новий тип водного літака

Сан Дієго, Каліфорнія. — Маринарка прилюдно показала тут свій новий боєвий літак, що має свою базу на воді і виявляє величезний поступ, в порівнянні з дотеперішніми типами морських літаків. Це перший торпедний боєвий літак, що осідає і підноситься з води, — його вже прозвали „водяні лещата". При досвідах, під час побудови нового літака, виявилось, що торпедні суходільні літаки, порівняльно малими змінами, можуть бути перероблені в „водні лещата", що сильно підносить боєву спроможність фльоти.

ДОЛЛЕС ЗАХИЩАЄ МІЖНАРОДНУ ІНФОРМАЦІЮ

Вашинґтон. — Державний секретар, Джан Ф. Доллес, під час пресової конференції, рішуче виступив проти знеславлювання Міжнародної інформації державного департаменту, що траплялося дуже часто в останніх місяцях в зв'язку з найрізноманітнішими закидами, висуваними проти цієї установи. Доллес висловився проти обмеження діяльности міжнародної інформації, навіть і тоді, коли вона перестане бути аґенцією державного департаменту, а стане самостійною установою. Державний секретар ствердив, що ця установа чудово виявила свою придатність і в майбутньому буде дуже корисна для ЗДА та вільного світу. Питання, що їх отримав Доллес під час пресової конференції, нав'язували до суперечних поглядів сенатора МекКарті й бувшого керівника заморської інформаційної аґенції, д-ра Роберта Джансона. Постійна слідча сенатська підкомісія, що її очолює сен. МекКарті зайнялась комуністичними впливами в деяких інституціях міжнародної інформації, в наслідок чого з закордонних книгозбірень інформ. служби були усунені твори крайньо лівих авторів. Одначе, Доллес вказав на додатнє значення книгозбірень, в чому він сам переконався під час своєї недавньої подорожі, коли бачив, як багато осіб приходять до бібліотек міжнародної інформації.

ВИМОВНА ДУМКА ПРЕЗИДЕНТА

Вже сам вигляд президента Айзенгавера міг дати бажану відповідь на запит п-ні Віндсор Смит з Бінґгемтон, Н. Й., під час її розмови з президентом в Білому Домі. Президент прийняв п-ню Смит та п. Сема Рейнолда з Омаги, Небраска, які репрезентували 65 добровольців цивільної оборони, спеціяльно нагороджених за їхню працю.

КОНҐРЕСОВИЙ ПІДКОМІТЕТ ПРИЙНЯВ РЕЗОЛЮЦІЮ В СПРАВІ ВЗАЄМИН З УКРАЇНОЮ

Вашинґтон. — Підкомітет закордонних справ в Палаті Репрезентантів прийняв вчора одноголосно відому резолюцію ч. 58, що її запропонував конґресмен Лоренс Смит, республіканець з Висконсин, у справі нав'язання дипломатичних взаємин між З'єдиненими Державами Америки й підсовєтськими республіками Україною та Білоруссю. Після апробати в підкомітеті, резолюція переходить тепер під розгляд повного комітету закордонних справ у Палаті Репрезентантів. Сама резолюція, якщо буде ухвалена, не матиме характеру закону, тільки висловлюватиме опінію й рекомендацію законодавців, щоб уряд З'єдинених Держав поробив відповідні заходи для висилки своїх дипломатичних представників до Києва й Мєнську. Конґресмен Смит, підтримуючи свою резолюцію в підкомітеті, твердив, що вона йде по лінії заповідженої республіканською адміністрацією й особисто президентом Айзенгавером американської „політики визволення" і що Україна та Білорусь є єдиними членами Об'єднаних Націй, з якими З'єдинені Держави не мають безпосередніх дипломатичних взаємин. Як відомо, минулого тижня відбулися в конґресовому підкомітеті закордонних справ переслухання в цій справі, в тягу яких м. і. свідчили: голова УККомітету проф. Лев Добрянський, професор Роман Смаль-Стоцький, проф. Кларенс Менніґ, проф. Джан Решетар, проф. Олександер Грановський, адм. Джордж Менц, д-р Луїс Скорс та д-р Майкл Пап. Після тих свідчень Л. Смит написав до проф. Добрянського листа з подякою та з деякими завважами на тему тих свідчень. Конґресмен Смит в тому листі м. і. пише: „Дякую Вам за прекрасну підтримку моєї резолюції під час свідчень в палатному комітеті закордонних справ. Вважаю, що всі заяви були знамениті. Шкода тільки, що ми не мали більше часу, щоб дати усім особам, які прибули з великої віддалі, повну нагоду представити свої погляди. Проте, ми маємо досить свідчень, щоб виправдати наш комітет в прийнятті цього законопроєкту. Для тієї мети я працюватиму впродовж цих останніх тижнів теперішньої сесії".

Адміністратор Цивільної Оборони попереджує про небезпеку повітряного нападу

Вашинґтон. — Адміністратор Федеральної цивільної оборони В. Петерсон висловив догану легковажності, коли недоцінюють небезпеки, яка загрожує країні та важливости оборони перед цією небезпекою. Виступ В. Петерсона був викликаний сильним зменшенням коштів на цивільну оборону, що його доконано в комісії видатків Палати Репрезентантів. Подібне обмеження коштів адміністратор цивільної оборони назвав непробачальним. „Ми витрачуємо більйони для розбиття ворога, але даємо лише жменьку долярів на охорону американського народу". — заявив він перед сенатською комісією видатків. Далі Петерсон підкреслив, що російські бомбовики спроможні досягнути обшири ЗДА прямим летом та можуть скинути бомби на всі 100 найбільших міст ЗДА. Проте робиться дуже мало для оборони перед наслідками атомової атаки.

Проф. Чубатий в листі до Н. Й. Таймсу підкреслює ролю України

Ню Йорк. — „Ню Йорк Таймс" з 21-го липня помістив на редакційній сторінці довший лист проф. Миколи Чубатого, редактора „Українського Квартальника", з коментарами на тему усунення Берії та останніх подій за залізною заслоною. Проф. Чубатий ґратулює Н. Й. Таймсові за його становище в тих справах, зокрема за коментарі, написані співробітником тієї газети Г. Шворцом, в яких цей намагався доказувати, що Берія впав жертвою „великоросійського націоналізму". Проф. Чубатий зі свого боку дає низку арґументів на підкреслення ролі України та українського націоналізму в теперішніх подіях в Кремлі й в Совєтському Союзі, роблячи з того висновок, що власне український націоналізм відіграє головну ролю в остаточному поваленні комунізму та припиненні російського імперіялізму.

Професор М. Ветухів виїхав до Европи

Професор М. Ветухів, Голова Управи УВАН у ЗДА мав виїхати 22 липня 1953 р. до Італії для участи в Науковому Міжнародному Конґресі Генетиків. На цьому Конґресі професор М. Ветухів зробить доповідь на тему: „Особливості різних видів при гібридизації в першому і другому поколінні". Ця доповідь основана на дослідах, що їх професор М. Ветухів тепер провадить у Колумбійському Університеті, в Ню Йорку. Під час своєї подорожі професор М. Ветухів відвідає також Францію і Німеччину. До ЗДА повернеться у вересні ц. р.

ЗДА ПІДКРЕСЛЮЮТЬ СВОЄ СТАНОВИЩЕ ПРОТИ ПРИЙНЯТТЯ ЧЕРВОНОГО КИТАЮ ДО ОН

Вашинґтон. — Державний секретар Джан Фостер Доллес заявив вчора на пресовій конференції, що З'єдинені Держави будуть проти того, щоб на політичній конференції в справі Кореї й Далекого Сходу, яка мала б відбутися впродовж трьох місяців після підписання перемир'я в Кореї, була обговорювана справа членства комуністичного Китаю в Організації Об'єднаних Націй. Ще виразніше становище проти червоного Китаю зайняла Палата Репрезентантів, ухвалюючи одноголосно резолюцію проти допущення тієї опанованої комуністами країни до членства в Об'єднаних Націях. Голосування відбулося над доповненням, що його ухвалив в тій справі Сенат, додаючи його до бюджетового законопроєкту для державного департаменту. Доповнення не має характеру закону і не перерішує акцію уряду, тільки висловлює опінію законодавців, з якою уряд, очевидно, мусить рахуватися. Виключаючи обговорювання справи участи червоного Китаю в ОН, державний секретар Доллес не противився, щоб на порядок майбутньої політичної конференції після перемир'я в Кореї поставити не тільки справу Кореї, але й інші проблеми Далекого Сходу. В розмові з кореспондентами державний секретар Доллес вияснив ще такі справи: 1. Він вважає, що в політичній конференції в справі Кореї, яку має скликати Генеральна Асамблея ОН, гратимуть відповідну ролю З'єдинені Держави й Південна Корея. Він думає, що в тій конференції матимуть голос теж Північна Корея, червоний Китай і Совєтський Союз; 2. Сьома Американська Фльота залишається на водах Пацифіку для охорони Формози і після підписання та переведення в життя договору про перемир'я в Кореї; 3. Він не має жадного офіціяльного повідомлення про плян перевезення літаками індійських військ в невтральну зону Кореї для охорони таборів полонених, з уваги на заповіджений Південною Кореєю спротив проти перемаршу тих військ корейським суходолом. З інших справ секретар Доллес вияснив, що він не чув поголосок про можливість його резиґнації з посту державного секретаря, як і сам не думав про таку можливість та що совєтський уряд досі ще не відповів на західню пропозицію відносно зустрічі міністрів закордонних справ чотирьох великодержав у справі Німеччини й Австрії з кінцем вересня.

Англія не піде на компроміси у справі Німеччини

Лондон. — Британський канцлер скарбу, сер Батлер, що тепер з уваги на недугу Черчила, виконує обов'язки прем'єра і його формального заступника, міністра закордонних справ Ідена, виголосив в Палаті Громад промову, що з'ясовує становище Англії у справах, над якими радила конференція трьох міністрів закордонних справ у Вашинґтоні. Батлер, підкреслюючи бажання Англії поліпшити взаємини з Совєтами, зазначив проте, що є такі принципові питання у справі Німеччини, в яких годі буде піти на компроміс, коли зійдеться конференція „малої чвірки", запропонована згаданою вашинґтонською нарадою. Хоч Батлер старався промовляти так, щоб випередити можливі закиди лейбуристської опозиції, проте лідер тієї опозиції, колишній прем'єр Атлі, заявив, що опозиція „розчарована" вислідами конференції у Вашинґтоні, бо вона була „в гармонії" з внесенням Черчила з 11 травня ц. р. про конечність скликати з'їзд „великої чвірки". Атлі сумнівається, чи запляновна зустріч 4-ох міністрів закордонних справ із денним порядком, обмеженим до справ Німеччини й Австрії, дасть позитивні висліди. Атлі хотів би, щоб розв'язку німецької проблеми сполучити з справою обезброєння, яка знаходиться на сесії Об'єднаних Націй, із корейським миром та справою торгу між Сходом і Заходом.

ЗДА з ощадности закрили 12 консулятів

Вашинґтон. — Державний департамент повідомив вчора про закриття 12 американських консулятів в різних країнах світу і заповів дальше обмеження консулярної служби. За причину цих заходів офіціяльно подано ощадностеві міркування у зв'язку з тим, що Конґрес плянує зменшити майже на одну третину вже й так зменшений бюджет, що його запропонував уряд президента Айзенгавера. Між закритими консулятами находиться теж американський консулят в Ґібральтарі, що проіснував 159 років і аґенди якого перебрала тепер американська амбасада в Лондоні. Крім того закрито три консуляти в Мехіко, два в Бразилії, два в Канаді та по одному в Австралії, Норвеґії, на Канарських островах і в Ґренляндії. З кінцем жовтня м. р. ЗДА мали в світі 186 консулятів.

Вилсон заповідає зменшення поборової служби після перемир'я в Кореї

Вашинґтон. — Секретар оборони Чарлз Е. Вилсон заповів вчора можливість зменшення кількости покликуваних до військової служби рекрутів з теперішніх 23,000 до 18,000 місячно, якщо договір про перемир'я в Кореї буде підписаний і переведений в життя. Ця редукція в поборовій службі мала б початися впродовж трьох місяців після підписання перемир'я. Забираючи в цій справі голос на пресовій конференції, секретар Вилсон теж заявив, що по його думці вигляди на перемир'я в Кореї є „розмірно добрі", не зважаючи на останній розвиток та можливості нового спротиву з боку Південної Кореї.

„СВІДКИ ЄГОВИ" ГОВОРЯТЬ ПРО СВОЮ ПІДПІЛЬНУ АКЦІЮ В УКРАЇНІ

Ню Йорк. — Тут продовжується конвенція релігійної секти „Свідки Єгови", в якій бере участь 125,000 осіб з 96 закордонних країн та з усіх частин Америки, між ними 6,000 закордонних місіонарів. На вчорашніх нарадах заторкувано справу підпільної діяльности того руху за залізною заслоною, при чому окремо згадано Україну.

ПОМЕР Д-р ЮРІЙ КНЯЖИНСЬКИЙ

Джерзі Сити. — У вівторок, 21-го липня, помер тут відомий наш громадянин д-р Юрій Княжинський, колишній адвокат в Старому Самборі та професор української гімназії на еміґрації в Зальцбурґу в Австрії. До Америки приїхав 1949 року та поселився в Джерзі Сиіі, де й прожив до кінця останнього свого дня. Перебуваючи в цій країні, Покійний був постійно у зв'язку з Редакцією „Свободи", в якій, в щоденнику та в літературно-мистецькому додатку, були друковані численні його матеріяли. Похорони відбудуться в суботу, 25-го липня. Покійний прожив 65 років.

НОВА ЗАГРОЗА ДЛЯ ПЕРЕМИР'Я В КОРЕЇ

ПІВДЕННА КОРЕЯ ДОМАГАЄТЬСЯ „ВИЯСНЕНЬ" В СПРАВІ АЛЬЯНТСЬКИХ ҐАРАНТІЙ ДЛЯ КОМУНІСТІВ; ПРЕЗИДЕНТ АЙЗЕНГАВЕР ВІДБУВ НАРАДИ З ДОЛЕСОМ І РОБЕРТСОНОМ

Вашинґтон. — Державний секретар Джан Фостер Доллес перестерігав учора перед занадто великим оптимізмом відносно можливостей остаточного перемир'я, а з Кореї наспіли повідомлення, що південно-корейський уряд погрожує новим виступом проти перемир'я, домагаючись від альянтів „дальших вияснень" відносно їхніх ґарантій для комуністів. Все ж таки державний секретар вважає, що труднощі, які ще стоять на шляху до остаточного підписання перемир'я, можна розв'язати, якщо червоні справді бажають припинення воєнних дій в Кореї. Свої погляди в цій справі висловив Доллес на пресовій конференції, але негайно після того він та його асистент в далекосхідних справах, Волтер С. Робертсон, були покликані до Білого Дому на наради з президентом Айзенгавером в справі можливостей нової кризи в кінцевих заходах відносно перемир'я. Криза виникла в зв'язку з домаганням південно-корейського уряду, щоб альянти вияснили свої ґарантії для комуністів. Перед відновленням кінцевих переговорів, голова альянтської делеґації в Панмунджом, ген Гаррісон, запевнив комуністів, що командування Об'єднаних Націй відмовило б південним корейцям будь-якої допомоги, якщо б вони порушили перемир'я і якщо б комуністи почали тоді „воєнну акцію" для опанування положення. Південно-корейський міністер закордонних справ Пюн Янґтаї повідомив, що його уряд звернувся каблеграмою до Вашинґтону, домагаючись вияснень в справі тих ґарантій. Корейський уряд, як відомо, погодився респектувати перемир'я тільки під тою умовою, що Об'єднані Нації постараються, щоб впродовж трьох місяців після підписання перемир'я довести до об'єднання Кореї, при чому він застерігає собі вільну руку до дальшої акції, якщо б так не сталося. Тим часом з Панмунджом повідомляють, що альянтські й комуністичні представники з помітним поспіхом намагаютья приготовити договір про перемир'я для підписання.

Індія хоче знати свою ролю в Кореї

Ню Делі, Індія. — Уряд Індії звернувся до Вашинґтону і Пейпінґу за роз'ясненням різних подробиць її ролі, яку вона має виконувати в Кореї після підписання перемир'я, як одна з 5-ти невтральних держав, що перейняли б охорону північно-корейських і китайських полонених, які відмовляються вернутись додому. Водночас Індія признача місію, яка має підписати постанови перемир'я, де буде визначена участь Індії в отій невтральній комісії.

В Ірані демонструвало 100,000 комуністів

Тегеран, Іран. — Вчора відбулася в столиці Ірану, перед будинком парляменту, одна з найбільш масових демонстрацій іранських комуністів, в якій взяло участь коло 100,-000 осіб. Цією демонстрацією камуністична партія хотіла виявити свою силу та доказати, що вона, як найчисленніша й найліпше зорганізована політична партія в країні, не може бути іґноровона. Раніше того дня відбулась на тому самому місці слабо зорганізована націоналістична демонстрація, в якій взяло участь не більше 5,000 осіб. Демонстрація відбулася в першу річницю бунту, який закінчив чотириденну владу прем'єра Агмеда Ґавама, повертаючи її знову прем'єрові Моссадекові. Вчорашня комуністична демонстрація мала сильний протиамериканський характер.

У Польщі звільнено з в'язниці 16 духовників

Лондон. — Тут одержано відомості про звільнення комуністичним урядом у Польщі 16-ти польських духовників і 3-ох черниць, що перебували у в'язницях. Звільнення їх прийшло ніби наслідком прохань католиків із „народового фронту", що є фактично комуністичною організацією. Як відомо, комуністичний уряд у Польщі, не зважившись на переслідування католицької церкви на широку мірку, раз-у-раз виступав проти окремих духовників, закидаючи їм „шпигунську роботу".

Поголоски про важку недугу кард. Степінача

Білгород. — З урядових юґославських кіл заперечено вперті поголоски про важкий стан здоров'я кардинала й юґославського примаса Степінача, що був засуджений комуністичним урядом Юґославії на 16 років в'язниці і після 5-ти років ув'язнення був випущений на волю. Степінач, за розпорядженням влади, перебуває в своєму рідному селі Кросіч і не має права відтіль віддалюватись.

СОВЄТИ ВИМАГАЮТЬ ВІД АМЕРИКИ ПРИПИНЕННЯ ХАРЧЕВОЇ ДОПОМОГИ НІМЦЯМ

Берлін. — Владімір Семьонов, совєтський високий комісар в Німеччині, зажадав, щоб ЗДА припинили розподіл харчів, висланих з Америки для східніх Німців. Таку ноту, видержану в гострому тоні, передав він американському високому комісареві Конантові. Семьонов обвинувачує ЗДА, що вони відкрили „спеціяльні станиці, де фашистівські аґенти діють під покришкою продажу харчів." Семьонов твердить, начеб „західньо-німецькі безробітні й східньо-берлінські мешканці в масових протестах домагалися зачинити пункти розподілу харчів". Насправді, американці ще навіть не розпочали ділити харчі, призначені для німців, а цю акцію започаткував Віллі Крессман, посадник однієї з західньо-берлінських дільниць Кройцбурґ, видаючи східнім німцям бони, на які вони діставали потім харчі по зниженій ціні з запасів, зроблених на випадок нової бльокади Берліну. „Ноєс Дойчлянд", офіційний орган німецької комуністичної партії, заатакував також розподільні харчеві пункти, влаштовані в західньому Берліні, називаючи їх місцем „рекрутації західніх шпигунів". Транспорти харчів, що пішли з ЗДА до Німеччини на доручення през. Айзенгавера, будуть передані урядові Західньої Німеччини, який перейняв на себе місію розподілу їх між східньо-німецьким населенням. Можливо, що ті харчі доповнять західньо-німецькі склади, з яких тепер уже видається харчі для голодуючих німців із підсовєтської зони,

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПЕРЕМОГА ВІЛЬНОГО РОБІТНИЦТВА

В Стокгольмі покінчилися наради Міжнародної Конфедерації Вільних Трейд-Юній, на яких дуже важливу ролю відіграли представники провідних американських робітничих організацій: Американської Федерації Праці (АФП) та Конґресу Індустріяльних Організацій (КІО).

Як знаємо, ця робітнича міжнародна Конфедерація не має нічого спільного з подібною міжнародною організацією, яка є під диктатом Кремлю. Давніше, коли не було такого поділу, в міжнародній робітничій організації не було Американської Федерації Праці прямо тому, що в ній заважували комуністи. Але був там Конґрес Індустріяльних Організацій, в проводі якого комуністи мали давніше велику силу, маючи за собою поперття проводів деяких сильних юній. Тепер усе це змінилось, так, що можна сказати, що обидві головні робітничі організації творять у відношенні до комуністів — один фронт. Це виявилось й на останньому конґресі Міжнародної Конфедерації Вільних Трейд-Юній, коли треба було рішати про потребу більшої аґресивности з боку робітництва в боротьбі з комуністичною загрозою.

Тут треба окремо відзначити Джорджа Міні, предсідника Американської Федерації Праці, що поставив справу руба. Предсідник Конфедерації, сер Ернест Тусон, відкриваючи наради Конґресу, пропонував „обережність" у відношенні до комуністів, яка рівнялася угодовству, щоб таким чином — як він заявив — рятувати „світове замирення". Завдяки опозиції та арґументації американських, як і багатьох британських делеґатів, сер Тусон не вдержався з своїми угодовими пропозиціями і хто знає, чи саме через них не зістав перевибраний президентом Конфедерації. Як пише Філіп Перл (редактор видань АФП), Конфедерація, що була досі радше дебатуючою організацією, стала тепер „воюючим рам'ям вільної праці в цілому світі у боротьбі з комуністичним невільництвом", в чому багато допомогли їй також канадійські робітничі представники. Сер Тусон ввійшов вправді до головного уряду як віцепрезидент, так само, як віцепрезидентами вибрано Джорджа Міні, предсідника АФП, та Волтера Рутера, предсідника КІО, проте його програ була очевидна і вона матиме великий вплив на дальшу акцію Міжнародної Конфедерації Вільних Трейд-Юній.

Та всього цього не було б, коли б не було довголітньої, безкомпромісової боротьби проводу АФП з комуністичною інфільтрацією в юніях та постійною відмовою іти комуністам на уступки. Джордж Міні, теперішній президент АФП, вів завзяту боротьбу з комуністичними впливами і тоді, коли комуністи в Америці прямо диктували не тільки в юніях, але й поза ними. Американський загал знав Вільяма Ґріна, довголітнього президента АФП, зате ім'я Міні видніло довгими роками там, де треба було забрати гостре слово проти комунізму та комуністичної агресії. Цікаве, що на останній річній конвенції АФП він — дуже скромна людина — заявив, що незабаром в світі „його почують". Як бачимо, це здійснилося і конґрес Конфедерації в Стокгольмі „почув" його голос проти „товаришів" і „товаришів товаришів", як він про це давніше висказувався. Міні, що критикував британський „невтралізм", як і „народні фронти", що помагали комуністам розбивати робітничі та демократичні ряди, є безпощадний в боротьбі з комуністами. А який його характер, пізнати по тому, що коли його вибрано президентом АФП, він заявив, що готов кожної хвилини уступити з цього становища, коли б його особа мала бути перешкодою до робітничого об'єднання, себто до злуки АФП і КІО. Міні дбає про робітничу справу і соціяльні реформи, але саме тому, що він це щиро робить, він теж є і таким завзятим та безкомпромісовим ворогом комуністів, шкідливі діяння яких він пізнав у власній організації. У відношенні до комуністів він був завжди „воюючим", тому й не диво, що вляв свого войовничого духа тепер і в міжнародну робітничу організацію, який виявився, між іншим, в тому, що стокгольмський конґрес Конфедерації заявився за організування допомоги німецьким робітникам, що страйкують проти совєтських гнобителів.

ПОМАЛУ, АЛЕ НАПЕВНЕ

„З'єдинені Держави, діючи під впливом інших членів Об'єднаних Націй, з яких деякі є прокомуністично настроєні, деякі не знають, на яку ногу стати в оцьому ґльобальному спорі між комунізмом і демократією, а деякі є завзятими противниками Америки, змінюють свою політику об'єднування Кореї та покарання аґресорів і тим самим помалу, але напевно віддають себе в руки аґресорів".

Таке речення було в листі старенького південно-корейського президента Синґмена Рі, що він його вислав 20 червня ц. р. головнокомандувачеві військ Об'єднаних Націй, ген. М. Кларкові. І без уваги на те, як далі розвинуться корейські події, без уваги на згоду-незгоду між Синґменом Рі, Америкою й цілими Об'єднаними Націями, та заява корейського державного діяча набрала історичного значення тому, що ось знову голосно і перед цілим світом заявлено, що вся балаканина про можливості будь-якого мирного зговорення між Заходом і Сходом, що всі теорії про можливості „паралельного існування і співжиття" двох економічних і політичних систем — блеф і в практичній дійсності — капітуляція перед большевизмом. У такій площині це вже не справа за 38-му паралелю і взагалі за Корею. Це принципове питання, що торкається **всіх** націй і всіх держав усього нашого ґльобу. І коли стоїть руба питання: чи взагалі можлива яканебудь згода з Совєтами? — то відпадають всякі штудерні теорії „стримування", „невмішування", „визволювання" і т. д., бо існують тільки дві можливі відповіді на поставлений запит („так" або „ні") і зв'язані з відповідями дві можливості дії: мир або війна.

Немає найменшого сумніву, що Синґмен Рі має стовідсоткову правду. Всякі компроміси з Совєтами можуть бути тільки компромісами гнилими, тимчасовими і для демократії шкідливими, і вони мусять кінчатися або вибухом ще гострішого конфлікту, або здачею **всіх** позицій большевизмові. Історія 35-річного існування большевизму в колишній царській імперії не дає ні одного прецеденсу, щоб укладений з большевиками „мир" був би дійсно миром, а не підготовою до повного й остаточного підбою. А таких „мирів" було вже безліч і кожний наступний „мир" є новою перемогою большевизму, бо є доказом наївности, короткозорости чи просто самогубної сліпоти совєтських „замирених" партнерів.

Україна була першою, що вела збройну боротьбу з большевиками, і Україна була першою, що випробувала на своїй шкірі можливості льояльної згоди з червоними панами із Кремлю. Від перших наступів комунізму проти Центральної Ради — відразу появилися українські „пацифісти", які зміряли до згоди з напасниками. Під натиском цієї ультрадемократичної і пацифістичної течії серед тодішньої української політичної верхівки, большевики мали повну змогу конспірувати проти Центральної Ради і уряду УНР, саботувати українську владу та робити збройні повстання. Арештованих комуністів не можна було не то розстріляти, а взагалі покарати, бо „пацифісти", що вірили в можливість договоритись з комуністами, доводили до звільнення змовників. Врешті повстали й оформлені групи — лівих соціял-демократів і, ще більше, лівих соціял-революціонерів („боротьбістів" — від органу тієї групи „Боротьба"), що виразно пропаґували прийняти боротьбу проти большевиків та шукати мирної з ними злагоди. Ми знаємо, яка доля спостигла всю ту групу в Україні, і всіх тих, що дали намовити себе до повороту з еміґрації в Україну, щоб „мирно" співпрацювати з большевицьким режимом. Всі угоди і порозуміння (між іншим про влиття себе в рямці КП(б)У — Комуністичної Партії большевиків України) були насправді самогубчими присудами смерти. Так закінчили своє життя Щириця, Чечіль, Шраґ, Христюк, Юрко Коцюбинський, Гринько, Шумський, Панас Любченко, Лозинський, Крушельницький і сотні інших. В деяких із них свідомість зробленої помилки і безвихідної ситуації підсувала єдино логічну думку — самому кінчати самогубством, не ждучи кулі в підвалах ЧК, а потім НКВД. Зміновіховська течія була в роках 1920-30 дуже сильна і серед наддніпрянців і серед галичан. Скінчилася трагічно, фізичним винищенням людей доброї волі, включно з тисячами галицьких патріотів, що залишилися в 1939 році в Зах. Україні, винищенням країни і поневоленням народу.

Мабуть ще сильніша зміновіховська течія — в часі багато пізніша — була серед чехів і болгар. Не бракувало її й серед мадяр та румунів, не бракувало серед білорусів, усіх трьох балтійських народів, грузин, було їх теж чимало і серед російської (московської) еміґрації, що — зрештою — єдина з-посеред усіх народів Сходу Европи по нинішний день є заражена совєтофільськими симпатіями, що утотожнюють велич Росії з величчю Совєтів. Нині вже наче забувається, що чейже в усіх „сателітських" державах були коаліційні уряди, зложені з миролюбно і згідливо настроєних місцевих партій та членів партії комуністичної. Чим усе це закінчилось?! Чим закінчилась поїздка В. Винниченка в 1920 році з Відня до Москви і Харкова та співпраця з комуністами (Москвою) мадярського Надя, чеського Бенеша, польського Міколайчика та навіть королівської династії у Болгарії?!

Голоси американських політиків і преси, що розляглись у відповіді на настирливу вимогу англійських державних мужів „говорити і договоритись" з Маленковим, ті голоси, що називали кожний новий Мюнхен (колишню угоду Англії і Франції з Гітлером) ганебним самогубством — ці голоси були правильні, розумні, єдино слушні. Синґмен Рі запротестував, щоб такий Мюнхен робити в Кореї, бо це було б нещастя для тієї країни. Рішуча постава того 78-літнього патріота многострадального корейського народу та його впертий протест і логічна арґументація казали вже зацукатися обуреним спершу миротворцям, які вбачали в корейському президенті невдячного „бідного свояка", що повинен слухняно виконувати лише те, що йому скажуть, і мовчати. Треба його подивляти, що він не захотів мовчки вкладати голову в петлю, приготовану Совєтами на цілу Корею, як неминучий наслідок тамошнього „миру". Коли ж він і пішов на компроміс із ЗДА, то ніхто не сумнівається, що це не є компроміс із принципом.

Однак, туга за миром є в ЗДА і в усьому Заході направду така глибока і щира, що вона приглушує голос розуму і розумової логіки. Не може бути миру з большевиками і єдиний шанс замирити світ — це знищити большевизм. А знищити його не можна ніякими найкращими фразами ні розмовами за зеленими столами, тільки тою самою силою, що нею большевизм захопив владу — в Московщині, в Україні, на Кавказі, над Балтиком і над Вислою, над Спревою і над Дунаєм. Мирно вони звідтам не підуть, а стоючи там — будуть тільки готовитися до дальших підбоїв в найдогіднішому для них моменті, використовуючи і миролюбність західньої демократії і її страх перед самим словом „війна" і її внутрішній розклад, що його послідовно приготовляють п'яті колони. Як довго вся публічна опінія в усьому Заході не буде одверто освідомлювана в отих безспірних правдах, так довго висить над Заходом мариво, що „помалу, але напевне" комуна опанує його.

А. Чернецький (Швайцарія)

НЕ ПРИМІТИВІЗУЙМО НАШОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

У нас, українців, хто хоче і не хоче веде політику і рішає про державні справи по-своєму, так сказати б, навмання.

Хоч всі українці хочуть самостійної Української Держави, мало хто із нас старається вивчити та зрозуміти складний державний процес, його пружини й їхні завдання. Ми давно у себе на рідних землях і тепер тут на еміґрації, коли віч-на-віч стрінулись із державним життям, не аналізуємо державної політики, не знаємо і не вміємо вивчити навіть нашої власної української історії.

Не знаємо наших власних сил, спроможностей, причин наших політичних невдач і не стараємося їх направити. Довговікова неволя у чужих вбила у нас розуміння складної державної машини. Ми привикли на державу дивитись очима поневолених, недержавних рабів-бунтарів. Ми ще й досі не розуміємо і недоцінюємо у державній національній політиці ролі міста, торгівлі, промислу, міщанства і робітництва.

Факт що 90% нашого населення було селянство. Це тільки наслідки втрати нашої державности та знищення чужими окупантами наших міст, їх матеріяльного і духового потенціялу. Бож і в старих княжих часах і навіть за козаччини українські міста були основою нашої державної політичної сили, впливів та значення. Адже вони мали зносини із арабським світом, заключали торговельні договори із греками, мали зв'язки із Заходом, головно із Німеччиною. Все те робили українські міста, купці.

У Реґенсбурґу існував тоді купецький центр „Russarii", — купців, які торгували із київською Руссю.

Християнство **прийняли** перші українські купці, міста та княжий двір.

Міста ввели Україну як державу у міжнародні політичні взаємини, у світ. Нічого дивного. Скрізь політична, державна історія починалася від міст.

Ab urbe condita — від оснування міста Риму вчили нас у школі римської історії. А й у нас зберігаються леґенди про силача Кожем'яку і змока в печері під Києвом. І наша історія оповідає про оснування Холму, Галича, Львова і то як торговельних і державних осередків.

Ми знаємо про ролю міщанських братств як Ставропігія у Львові, Рогатині та інших в боротьбі з польським окупантом не тільки за станові цехові інтереси українських міщан, але й як оборонців нації та носіїв її культури головно на полі закладання українських шкіл та друкарень.

Менше знаємо вже про піклування містами та промислом за гетьмана Ів. Мазепи та Данила Апостола і його боротьбу за український промисл із московським наїзником.

Про все те ми чули, а може й знаємо, але мало у практичній політиці звертаємо на це нашу увагу.

Ми все ще, як недавно з похвалою писав у „Свободі" проф. д-р К., вважаємо чужими для нас фабричні комини, бо нас манить розлогий степ, ця наша стихія, у якій ми почуваємося найкраще.

Забуваємо при тому разом із проф. д-р К., що ніде і ніколи сильна модерна держава не спиралася тільки на одному суспільному станові, на самому тільки селянстві.

З повним респектом перед українським селянством, яке за всіх окупацій чужими української території, оставалось на ній і боронило та берегло її, що врятувало українську мову, українські звичаї, українську народню культуру від загибелі. Його заслуги ми признаємо і хочемо, щоб те селянство в українській політиці і державі зайняло належне йому місце.

Але і в інтересі того самого селянства та Української Держави мусимо всіми силами змагати до того, щоб у нас розвинулись індустрія, торгівля, щоб належно самим використати наші природні багатства, щоб з того мав користь і наш селянин і наша Українська Держава, цілий український нарід.

Як немає своєї індустрії, то чужі як із колонії забирають сирівці для себе, щоб на їх перерібці добре заробити. Для чужої окупації добре тримати окуповану територію на становищі колонії, мати тільки один селянський стан у ній.

Це ми бачимо у всіх колоніях. Там тільки на старих феодальних відносинах, на селянській господарці, яка у колоніях без індустрії мусить бути примітивна, тримається панування метрополій.

Зріст індустрії, промислу, торгівлі, в самих основах підриває колоніяльний визиск та панування.

Сила ЗДА лежить в індустрії. Те саме є й у Англії.

Правда, і ми час від часу пишемо про українське море, про українську фльоту, навіть заявляємо про наші експансивні прямування в Азії, говоримо про українську колоніяльну політику (Л. Цегельський — „Перспективи і гороскопи", календар Провидіння 1950 рік), але й рівночасно заявляємо, що „основною клясою, на якій може і мусить опертися самостійна Україна — це хлібороб", бо „міста і промислові райони чужі для нас і тому вони не будуть мати рішального значіння для закріплення самостійної України" (той самий Л. Цегельський: „Проблема української нації", календар Провидіння 1949 рік).

Як це все погодити? Українське море, українська фльота, українська експансія в Азію, українська колоніяльна політика і т. д., і все те звалити тільки на українського хлібороба? Чи впорається він з тим усім сам один? Над тим пок. д-р Л. Цегельський не подумав, хоч він певно вивчав історію Англії та ЗДА. Не думає над тим і багато інших із наших політиків.

Ми все привикли дивитись на міста примітивно, як на адміністративно чужі осередки, і вважати бюрократію, яку промуємо на „інтеліґенцію", за виразника міста, так само як хліборобів-селян за власників і репрезентантів села.

Так дивиться на місто наш письменник-модерніст Василь Стефаник, який місто називає „скостеніле, як падлина воняюче, як смітник цілого повіту" (Такий панок). А Вас. Стефаник людина культурна, а до того й парляментарний посол і член радикальної партії.

Не знав і не розумів великий Стефаник і багато із ним різниці між бюрократами у місті і продуктивними силами у ньому. Хлібороби-селяни це продуктивний чинник в господарці народу і держави. Сама бюрократія таким чинником у місті не є, бо ним є фабрикант, купець, банкір, ремісник, робітник, інженер, технік. Вони є нервом господарки міста, його зв'язку із світом, вони й є містом, так, як селянин-хлібороб є представником села.

Без міста немає держави, це значить немає її нині без індустрії, без торгівлі, бо й селянин через них продає свої продукти і через них купує все потрібне йому.

Інтенсивна селянська господарка не мислима і не поплачується без міст. Тільки велике місто в першій мірі споживає ярину, набіл, дріб — те, що найбільше приносить селянинові доходу, і то приносить його не раз на рік по живах, але щодня.

А й заки заберемося до колоніяльної політики в Азії, то наперед економічно піднесім і опануймо свою територію. Так робили у своїй економічній та державній політиці ЗДА, які свою індустрію поширили у себе та засипали наперед свій власний внутрішний ринок своїми виробами, піднісши та збагативши тим свою власну територію, а щойно потім пішли на експансію у світ.

Так робить нині Швеція, Данія і Швайцарія, малі країни, які із селянських стали індустріяльними і здобули вплив на світову політику. А у Швайцарії тільки 20% населення живе як хлібороби і то головно із молочарського, яринного і садівничого господарства.

Міста є нині нервом політичного життя і вони є організаторами народних рухів і політики.

От недавні заворушення у совєтській Німеччині, які почалися страйком будівельних робітників у частині міста Берліна, перетворились на великий народний зрив, який моментально охопив всіх.

А чи так скоро і справно можна викликати революцію на селі?

Нашою трагедією було в часі наших визвольних змагань, що ми не мали за собою українського міста, і що не було кому підтримати нашу національну революцію і помогти селянській масі, яка сама не була в силі впоратись із ворогами.

Це, а не особи чи програми завинили у нашій програній, і ми дурно і несовісно обвинувачуємо наш тодішній політичний провід. Це можуть робити тільки ті, які не визнаються на техніці революційної боротьби, які не розуміють механіки державної політики. Адже ми не мали тоді не тільки подостатком набоїв, зброї, але навіть ліків. А не мали, бо не було на нашій території фабрик зброї, не було хемічного, фармацевтичного промислу. А вороги, чи „невтральні" не хотіли навіть за гроші нам дати.

При чому тут партійні програми, чи вина політичного проводу?

Замість заміновати старих політиків та творити нові політичні релігії — міти, треба було змінити економічну структуру країни, тобто створити свою індустрію.

От це було б дійсно революційне і справді національне діло!

Справу українського міста ми за часів окупації чужинцями занедбали. В 1848 році не зуміли ми на українську сторону пірвати ідейної революційної молоді по містах, і вона пішла із поляками. Тоді не ставили ми ясно самостійної Української Держави як політичний клич, бо такого ідеалу у нас тоді не було, і тому молоді запальні українські люди пішли у польські повстання. А пізніше на місто ми теж мало звертали уваги.

От що оповідає один із найкультурніших українських політиків, пок. д-р Євген Олесницький у своїх спогадах: По зложенню адвокатського іспиту, їдучи залізницею, стрінув посла і бурмістра Дрогобича пок. Ксенофонта Охримовича, який радив йому отворити адвокатську канцелярію в Дрогобичі та обіцяв навіть поміч. Олесницький порадився із родиною і отворив канцелярію в Стрию. Правда зробив там багато. Але скільки більше був би такий Олесницький міг зробити в центрі нафтового галицького промислу Дрогобич—Борислав, де аж 20 літ потім як Олесницький осів у Стрию, повстала „Підойма" товариство українських бруттовців, та де був величезний маєток української християнської громади в нафтових теренах.

Наші інтеліґенти, в більшости діти села, психічно в місті почувались чужими і навіть не вміли тут між населенням розвинути належної праці. Про це оповідає у своїх спогадах другий діяльний провідник української політики пок. д-р Кость Левицький, який згадує, як наші студенти у Львові кольпортували „Марусю". Квітки, не знаючи, як до ремісників і робітників підійти.

Наші центральні львівські установи, а так само й провінційні, довший час були тільки **адміністративними** центрами для села, щось як намісництво, губернія, чи староство.

Що більше, до праці у місті наші діячі ставились із презирством. Про це оповідає щиро Віктор Приходько у своїх спогадах „Під сонцем Поділля".

І наша література до Ів. Франка, тематикою міста не займалася.

Українське міщанство в літературі є тільки більше гумористично представлене Лемішками у Нечуя-Левицького та різничкою Савчихою у Маковея. Ми ще й досі не маємо такого літературного твору про український міщанський патриціят, як родина Buddenbrooks Томи Манна про патриціят Бремену.

Але й ми не маємо ще солідних монографій про Юрія Кульчицького батька віденських каварень, про Михайла

(Закінчення на стор. 3)

Володимир Барагура

МІЖ ФРОНТОМ І ПАРТИЗАНАМИ

(4)

Я саме почав підніматися на чергову горбовину, коли це на вершку її з'явилася якась постать. Вона швидко спускалася вниз, але раптом, мабуть побачивши мене, сповільнила ходу, пристала, скрутила вбік. Але за хвилину знову почала вільно йти в моєму напрямі. Хто це? І чи вона сама, чи за нею більше людей? Відстань між нами меншала. Я міг зорієнтуватися, що вона ростом невеличка, вихуділа, босоніж, лахміття ледве купи держиться. Заки ми порівнялися, людина перша захриплим голосом запитала в мене польською мовою, котра година. Я відповів навздогад.

Зблизька незнайомий показався мені дуже мізерним і нещасним. Він спитав мене, де саме находиться і чи я не знаю дороги до Кросна. Він там живе. Він поляк, німці засудили його на кілька років в'язниці за те, що без дозволу заколов для себе свиню, хоч континґент здав. Його вже рік тримали в дрогобицькій тюрмі. Але наступ большевиків визволив його, бо німці випустили всіх в'язнів. Він сказав мені, що по дорозі зустріну німців, які евакуюються з Дрогобича. Попросив у мене цигарок. Я дав йому пачку „континґентових". Ми розсталися, побажавши один одному щасливої дороги.

Справді за декілька кілометрів я зустрів великий відділ кінної німецької поліції. Їхали без ладу. Передні спитали дорогу на Сянік. У деякій відстані від них над'їхала валка автомашин. З однієї вискочило чотири уніформовані німці з револьверами й затримали мене [illegible] хто, звідкіля, куди, чого? Я показав документи й вияснив ціль своєї мандрівки. Кажуть відчинити течку, чи не маю зброї. Побачивши тільки запасове білля, шматок хліба й розбитий термос, заспокоїлися.

Іду далі. Переді мною внизу розкривається панорама Бірчі. Віддихаю легше.

Нарешті більша людська оселя, половина дороги до Перемишля. Тут у мене приятель. Заходжу до нього. Мене вітають щиро. Купаюся, передягаюсь. Саджають за стіл, подають правдивий обід. Приятель залишається. У нього немовлятко. Вірить, що з большевиками якось зможе жити. В обідню пору заходить сюди місцевий ветеринар із сестрою. Він теж не хоче виїздити, але після розмови зі мною дещо завагався.

За Бірчею образ зміняється. Тут ліси чергуються з полями, частіше подибуються людські оселі. Та й на шляху я вже не сам. Вантажні німецькі машини возять військовий матеріял із Перемишля до Бірчі. Звідтіля черговим етапом забиратимуть його до Сянока. Зустрічаю підводи з утікачами. Пильно дивлюся, чи не побачу своїх рідних. Сунуть цілі громадки змучених піших біженців, обвантажених клунками. Кажуть, що з Перемишля. Большевики вже в Журавиці й Медиці. Обстрілюють місто, нині, завтра займуть його. Німецька оборона слаба.

Проти мене звільна посувається велика темна маса людей. Це німецькі вояки женуть совєтських полонених. Більшість із них косоокі. Це властиво не люди, а тіні. Обличчя чорні, вихуділі, тіло вкрите рештками колишніх уніформів. Кожний несе клунок. Ледве тягнуть ногами.

Здалека майоріє Перемишль. Долітає до мене безнастанний гуркіт „катюш". На обрії снуються густі, чорні дими. Це робить несамовите враження в погідний, сонячний день. Гудуть у повітрі літаки, що пролітають одинцим, або ескадрилями. У лісі лунають постріли, інколи цілими серіями. Хто це стріляє? Стежі, партизани, чи хлопці для забави? У ровах багато всякого добра, кинутого німцями — в'язки прасованого сіна, соломи, бочки з мармелядою, міхи з цукром, мукою, горохом. Люди забирають це добро, волочать по дорозі, багато нищиться.

Входжу нарешті до села, де повинна жити дружина. Серце б'ється мені з тривоги, чи застану її ще на місці. Треба поспішати з виїздом, бо остання пора. Над головою з ломотом і виском пролітають гарматні стрільна.

Дім, де жила дружина — пустий. Робить прикре враження. Заглядаю крізь вікно. Видно сліди поспішного пакування. На обійсті, що ще кілька днів тому кишіло життям, — мертво. Бігають ще рештки птаства, решту виловили на сильки німці. До мене підбіг собачка. Пізнав мене, махає хвостом, ласиться.

Від сусідів довідуюся, що мої виїхали ще вчора вранці на Хирів. Їдуть до Криниці. Я спізнився кільканадцять годин. Треба негайно діставатися до Криниці. Знову жахлива дорога до Сянока. Огорнула мене розпука й безнадія.

Я радо переночував би й відпочив, але боюсь, щоб большевики не відтяли мені відвороту. Вже пізнє пообіддя. Ситуація не віщує нічого доброго. На краю села, коло мосту, група німецьких вояків у бойовому виряді. Біля них закриті галуззям авта, важкі кулемети, ціла куча протипанцирної зброї. Старшини сидять окремо. Заїдають конserву й п'ють вино. Так просто, вдаряють шийкою пляшки в закаблук і вихиляють до дна. Уже напідпитку. „Штукаси" (скорочене німецьке „штурцкампффлюгцойг" — штурмові літаки) навіжено гудуть і цілими роями налітають на лісок, потойбік Сяну. Кидають бомби, січуть кулеметами. Там большевики. Підходжу до групки старшин і питаю просто — чи зможу ще сьогодні переночувати в селі без небезпеки. Один старшина каже, що цієї ночі сподіваються генеральної совєтської атаки. Якщо в мене ще трохи сили, то краще відійти якнайдалі від села.

Рада мудра. Збираю рештки сил і рушаю в дорогу. Втомлені, спухлі ноги відмовляють послуху. Спрага мучить немилосерно й не можу ніяк загасити її, хоч п'ю з кожної зустрічної криниці. Затримуюся на нічліг у якогось дядька, бувшого підстаршини австрійської й Галицької Армії. Дають мені вечерю, гуторимо трохи, але втома збиває мене з ніг. Мене кладуть на запашному сіні, вкривають веретою. Господар обіцяє збудити, як буде небезпека.

Ор. Чорногірський.

РОСІЯ, РОСІЯНИ, ЧИ МОСКОВЩИНА, МОСКВИНИ?

Під такою назвою д-р Богдан Сотник (з Торонта, Онт., Канада), вмістив свою допись в час. „Свобода" ч. 92, з дня 22. квіт. 1953, ст. 2-3.

Я вповні погоджуюся, що вживання в нашій мові та літературі термінів: Росія, росіяни, русскі, руські, російські і т. под., доводить тільки до переплутування понять. З одним проте не можу вповні погодитися, а саме, щоб замість слова „москаль" вживати терміну „москвин", як також з тим мотивом, який подає п. д-р Б. Сотник, коли пише:—

„При цьому до речі згадати, що часто вживана назва „москаль" на означення „москвина" неправильна, бо слово „москаль" означає в народній мові також московського вояка „салдата".

Москалі твердять, що Шевченко та інші наші письменники вживали цього терміну в своїх писаннях виключно для означення поняття вояка московської армії. Вони хочуть заперечити ту дійсність, кажучи, що Шевченко та інші писали тільки про вояків „русской армии", в якій були і українці та інші „инородци", а не про „русский народ".

Самі москалі однак добре собі усвідомляють те, що наш нарід і наші письменники розуміли під словом „москаль" та „Московщина". Тому навіть червоні москалі постаралися про те, щоб Українська Академія Наук, під їхній диктат, винесла „постанову" про те, що слово „москаль" — „Московщина", подібно, як слова „кацап" та „жид" викинути з нашої мови та літератури та заступити їх словами: „Росія" — „російській" — а дальше „еврей".

Москалі почали слово „москаль" усувати також і з поем нашого найбільшого поета Т. Шевченка. Так тепер можна стрінутися з таким дивоглядом:—

„Кохайтеся, чорнобреві,
та не з паничами,
Бо паничі чужі люди
сміються над вами.
Панич любить жартувати,
жартуючи кине,
Піде в свою далеччину,
а дівчина гине."

Отже слово „москаль" замінюють словом „панич" а „Московщину" замінили на „далеччину".

Слово „москаль", для означення нашого північного сусіда, в нашій мові та й літературі вже дуже старе та довше вживане, як погірдливе слово „кацап", що повстало значно пізніше. В початку під цим терміном розуміли тільки члена московської нації, аж згодом називали москалем також вояка, чи то „салдата" московської армії.

Після переяславського договору, ще в часах гетьманщини, москалі почали уводити московські полки на постій в Україну. Українське населення оцих чужих вояків, на відміну від своїх, що служили тоді в козацьких полках, починало називати „москалями". Під цим розуміли, що їхніх дітей беруть вже в чуже їм московське військо, а не так, як раніще, коли вони могли служити в українських козацьких полках.

Так і в 1914. роц, коли до Галичини та Буковини почали входити московські полки, то і західні українці висловлювалися „москалі йдуть", але так говорили не тільки про самих вояків, але про всіх москалів, що тоді прийшли сюди, як членів поліції так цивільної московської адміністрації.

Слово „москаль" набуло в нашій мові та літературі громадянства і воно має ширше поняття, як вираз „москвин". Під словом москаль розуміють в нас кожного москаля, де б він не жив, тобто не тільки на терені етнографічних московських земель, але й поза їх межами та навіть поза кордонами московської імперії у всіх державах світа, де вони тільки опинилися.

Знову слово „москвин" має в нас вужче значення, бо під ним, подібно, як під московським виразом „москвич" розуміють мешканця самої Москви, а вже в найбільшому московської губернії.

Тому, зовсім не на місці було б довго вживане слово „москаль" заступали іншим словом „москвин". Про те, чи з наукового боку за законів нашої граматики і правопису є правильніще вживати „москвин", замість „москаль" я не беруся говорити, бо не уважаю себе в тому авторитетним. Про це повинні сказати своє слово наші мовознавці.

Практично воно було б навіть дуже тяжко виелімінувати слово „москаль" з нашої старшої літератури та заступити його іншим „москвин", бо ми мусіли б переоблювати всі наші твори почавши від Котляревського. Тому, на мою думку, таки ліпше залишити вже вперте слово „москаль", але вживати його послідовно, замість інших термінів, як, росіянин, рускій, тощо. Ці терміни є в нашій мові новотворами, бо їх давніше не вживано, за винятком слова „Росія" в розумінні московської імперії, як цілости, а слова „росіянин" вживано дуже рідко, як означення поняття горожанина отої „Росії".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Гурток „Джерело"

Драматично - хореографічний Гурток „Джерело" при Молоді ОДВУ в Ню Йорку, що існує понад два роки, вже добре відомий зі своїх кількаразових виступів в Ню Йорку, Филаделфії, Нюарку, Рочестер, Елизабет, Алентавн та інших.

На чергових річних зборах вислухано звітів уступаючої управи, а по дискусії уділено абсолюторію уступаючій управі, вибрано на біжучий рік нову управу з головою п. Т. Сущиком.

Новообрана управа постановила посилити культурно-освітню працю. Під кутом танців, Гурток „Джерело" втішається вже певним успіхом. Інструктор, яким є проф. Р. Петріна, докладає усіх зусиль, щоб усе пішло ще краще.

Гурток „Джерело", який є секцією Молоді ОДВУ в Ню Йорку, не тільки займається українськими народними танцями, але також влаштовує час-від-часу імпрези, академії тощо. Рівночасно на осінний сезон запляновано серію рефератів, прогульок та інших культурних розваг.

Орг. реф.

Геммонд, Індіяна

Маніфестація 20-ої річниці голоду на Україні

За ініціятивою Українського Конгресового Комітету, Відділу в Гемонд та Гері, Індіяна, рівнож представників укр. прав. Церкви Св. Арх. Михаїла в Гемонд, Індіяна, створено ширший святочний Комітет зі всіх місцевих та позамісцевих українських організацій.

Головою святочного комітету вибрано о. Павла Дармоця.

Свято відбулося дня 24 мая 1953 з такою програмою:

О год. 2:30 пополудні зорганізовано збір походу біля церкви. Точно о год. 3-тій вирушив похід при звуках дзвонів та співу мужеського хору. — „Святий Боже". На чолі походу йшли хлопці з хрестом, відтак слідували американські, українські прапори, за якими йшла дітвора з малими американськими та українськими прапорцями. За дітворою несли вінці від українців повіту Лейк, Індіяна, укр. прав. церкви Св. Арх. Михаїла, Українського Конгресового Комітету Від. з Гері, Інд., УНС Від. з Гарвей, Ілл., Українського Конгресового Комітету Від. з Гемонд та УНС Від. 107 з Гемонд. За ними церковні хоругви та Сестрицтво Неустаючої Помочі Преч. Діви Марії зі своїм прапором та відзнаками. Відтак несли маленькі дівчата процесійний образ, за яким йшли два священики, а то о. Орест Кулик з Шікаґа, Ілл. (Борнсайд) та о. Павло Дармоць. За духовенством маршував мужеський хор. Відтак маршували присутні трійками, під проводом п. Миколи Воняка, голови УКК, Від. Гемонд.

Жалібний похід йшов вулицею на площу місцевої церкви, до символічної могили, де була відправлена панахида. При кінці панахиди оба священики виголосили зворушливі промови, о. Кулик промовляв англійською та українською мовами, о. Павло Дармоць українською, при при чім візвав присутніх до збірки на всенародні цілі. По збірці, прочитано молитви та відспівано „Вічная Пам'ять". Прапори схилились — кожний згадав страшну смерть невинних наших братів та сестер, замучених голодом тому 20 літ комуністичними катами.

По панахиді відбулась жалібна Академія, теж на тійже площі, на спеціяльно збудованій трибуні.

Жалібну Академію отворив п. Іван Солян, проголошуючи святочну програму, яку провадив до кінця в найкращому порядку.

Свято почато американським та українським гимнами. Опісля д-р Михайло Головатий виголосив дуже змістовні промови українською та англійською мовами. Після промов слідували деклямації в українській та англійській мовах п. Люби Демків та Степана Залуцького. Мужеський хор відспівав пісню „За рідний край". П. Іван Солян, керівник програми, покликав ще до слова присутнього в цей день в Гемонд, п. Ткачука з Шікаґо, головного організатора УНСоюзу, який з глибини серця промовив до присутніх, щоб любили та шанували себе і своє, а коли так буде, то подібна трагедія вже ніколи не повториться в нашому народі.

Дуже зворушливий момент був, коли покликано перед трибуну живих свідків того страшного голоду на Україні. Покликані свідчили про те страшне лихо, яке самі переживали, дякуючи Богові, що захистив їх від цеї нещасної смерті.

Жалібну Академію закінчено молитвою „Боже вислухай благання"

В часі перебігу свята були присутні репортери місцевої американської преси. Перед святом і по святі були уміщені статті про маніфестацію, як рівнож була поміщена знимка походу в амер. місцевім щоденнику „Ди Гемонд Таймс".

Чистих грошей зі збірки прийшло $ 140.00, які Комітет розділив — $ 70.00 на Американський Червоний Хрест, а $ 70.00 вислати до централі Українського Конгресового Комітету в Ню Йорку для найбільш потребуючих, як інваліди, голодуючі, сироти та немічним.

Микола Возняк, голова Від. УКК в Гемонд, Інд.

Не примітивізуймо нашої державної політики

(Закінчення зі стор. 2)

Димета львівського купця, почесного члена „Просвіти", основника Н. Т. Шевченка, який перший спровадив і поширив у Львові „Кобзаря".

Нинішнє покоління не знає вже нічого про Євгена Сножарського зі Львова, одного із організаторів протибаденівських демонстрацій 1897 року, як теж не знає пізніших діячів-міщан ні у Львові, ні в краю. Навіть їх діти мало знають про цю діяльність своїх батьків, бо як „революціонери" такою непоказною, дрібною роботою не цікавляться.

Про працю серед робітництва та її діячів, навіть мимо відкомандування декого із революційного табору на „робітничий фронт", немає що й згадувати. Тут і далі панує теза пок. Омеляна Партицького, який, критикуючи новелю Франка, висказав клясично: „мулярі всі пияки".

Шкода, що проф. Партицький не дожив до страйку та революційних подій у Берліні 1953 року, подій, що їх започаткували саме мулярі та будівельні робітники.

Робітничих проблем ніхто у нас не вивчає. Не викладають їх у наших високих школах, немає дипломових праць на ці теми їх абсольвентів, що більше, наша преса не подає навіть рецензій на твори, які на ці теми вийшли в університетах ЗДА, хоч деякі із них появились навіть у німецькому перекладі. Про них наші професори, доценти і студенти навіть не знають.

Життя йде. Від часів пок. Партицького змінилося багато і нині у життю нашої громади він із тодішньою своєю ментальністю не міг би грати виднішої ролі, але прямо не міг би жити.

А ми все ще живемо його ментальністю, навіть нездаючи собі справи із її анахронізму.

Через те й ми примітивізуємо наше громадське і політичне життя, бо хочемо його завернути взад, до часів нашої неволі і рабства у чужих.

Випириджає наших „політиків" на скитальщині наш селянин. Нові скитальці селяни не йдуть вже на працю на фарми, але шукають її у містах, у фабриках. Грає тут ролю більший заробіток, але теж і охота придивитись новому життю і з нього чогось навчитись.

Це додатнє і радісне явище, тим більше що його започаткували якраз самі селяни. Це свідчить що основа нашого консерватизму і його надія — українське селянство зреволюціонізувалося і зірвало із політичним примітивізмом своїх офіційних „провідників".

Тому нехай супроти того факту і наша інтеліґенція, і наші політики, наші високі школи на скитальщині та їх професура витягнуть консеквенції та достосують свою діяльність.

Час з примітивізмом і гаслом, що українці тільки селянська маса — зірвати. Цього не визнають вже і самі українські селяни.

Гряде доба атомової енерґії, нова дійсно революційна доба і на примітиви у політичному життю тепер немає місця.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою)

ВІСТІ З УКРАЇНИ „ДОШКА ПОШАНИ НЕ В ПОШАНІ"

Про це пише „Радянська Україна" (з 12 червня). „В конторі колгоспу ім. Шевченка в селі Почапинці, Лисянського району на Київщині, на видному місці вивішена дошка пошани. Однак ні портретів, ні прізвищ передових людей колгоспу на ній немає. Років зо два тому ця дошка зовсім мала інший вигляд. Її прикрашали портрети передовиків виробництва. Тепер цього немає. Ні голова колгоспу тов. Харченко, ні секретар партійної організації тов. Пустильник, не дбають про те, щоб використати дошку пошани як один з дійових засобів популяризації передових людей колгоспу та їх виробничого досвіду". Автор допису не каже, яка цього причини: чи звичайна скромність управи колгоспу, чи, може, немає чим хвалитися.

„ІСТОРІЯ ОДНОГО ЗАМОВЛЕННЯ"

К. Герасим'як учителює в селі Мужикові, Підгаєцького повіту на Тернопільщині. Ще в грудні вона замовила собі пальто в ательє мод ч. 1 при Станиславівськ о м у облегпромі. Але й досі вона цього пальта не дістала, хоч заплатила за нього ще при кінці 1951 року. „Часто їздити у Станиславів я, звичайно, не можу. Але скільки не навідувалась туди протягом минулого року (1952), завжди одержувала від директора ательє тов. Чобанюка одну і ту саму відповідь: „Матеріялів немає". Переконавшись, що на Чобанюка сподіватись нічого, я в лютому цього року звернулась з просьбою допомогти до директора школи ч. 2 тов. Скалька. Проте і це ні до чого не привело". А совєтські урядовці вічно, кричать про те, як то „радянська влада п і к л у є т ь с я своїми людьми праці".

ВЕДИ НАС ПАРТІЄ!"

Совєти хваляться, що в них ніби то процвітає мистецтво й література. Але яке те мистецтво й література, це видно хоч би із того вірша, який написав учитель із села Кліцько, Комарнянського району, Дрогобицької области. Цей вірш надрукований в „Радянській Україні", з 1 липня ц.р. Він зачинається й кінчається такою строфою.

Идемо ходою трудовою
В сім'ї із матір'ю Москвою,
В сім'ї, як в віках омріяв
Наш юний Львів і мужній
[Київ.

Далі автор пише, щоб „вела його партія", бо вона „віра народу". і вона „веде до сонця — комунізму".

Але ц е й комарнянський поет не пояснює, як Москва, що про неї згадується на початку 13 віку, могла була бути „матір'ю" старого Києва, про який згадують історичні джерела кілька сот років вчасніше. Як ця московська мати могла вродити Київ, коли Київ існував тоді, коли Москви ще не було на світі. Але під Совєтами все можливе...

ГОСТИНА ПОЛЬСЬКИХ УЧЕНИХ У КИЄВІ

При кінці червня до Києва приїхала делеґація Польської Академії наук під проводом президента Яна Дембовського. Президент Академії наук УРСР О. В. Палладін і президент Польської Академії наук Ян Дембовський обмінялися промовами. Пізніше польські вчені оглядали історичні й революційні пам'ятки Києва, були в театрі імени І. Франка на спектаклі „Не називаючи прізвищ", та мали зустріч із українськими ученими. Віце-консул Польської Республіки в Києві Г. Гордон влаштував прийом з нагоди приїзду польських учених. „РУ" не пише про це, чи українські науковці розповідали своїм польським колеґам про те, кілько то українських науковців загинуло під час панування в Україні московських червоних імперіялістів. А шкода, бо польські учені були б могли довідатися про те, що їх може ждати, коли комуністи будуть довше панувати в Польщі.

„ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ ВИКОНАЛА РІЧНИЙ ПЛЯН ЗДАЧІ ВОВНИ"

„Секретар Закарпатського обкому КП України тов. Ваш, заступник голови облвиконкому тов. Лященко і начальник обласного управління сільського господарства й заготівель тов. Здоровець в телеграмі на ім'я Центрального Комітету КП України і ради міністрів УРСР повідомляють, що колгоспи й колгоспники области достроково, 25 червня 1953 року, виконали на 100,6% встановлений на 1953 рік плян здачі вовни державі. На заготівельні пункти поступило в о в н и на 19,3% більше, як було заготовлено на цю дату в минулому році. Здача вовни понад плян триває". Та „РУ" не подає, чи ці колгоспники мають в чому ходити, коли мусіли здати всю вовну, з якої вони самі ткали собі матерію на одяг.

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

ГОСТІ В СОЮЗІВЦІ

З відкриттям першого сезону в Союзівці, чудовій вакаційно - відпочинковій оселі Українського Народного Союзу б. Кергонксон при вступі в гори Кетскил, її відвідали вже сотні осіб, що зупинялись там бодай на один день, не кажучи про тисячі тих, що побували там в переїзді або були на святі відкриття в днях 4 і 5-го липня. В реєстраційній книзі Союзівки подибуємо, для прикладу та між іншими такі імена гостей, що властиво, не є гостями тільки господарями Союзівки, бо більшість з них це члени УНСоюзу, отже й співвласники Союзівки:

Пані й панове: Іван Макар з Стейтен Айленд; А. С. Герман з Бруклина; М. Кравчук з Асторії; Марія Линн з Ню Йорку; адв. Михайло Пізнак з дружиною з Ню Йорку; Григорій Полчій з Ню Йорку; Френк Ставарський з Филаделфії; Григорій Божик з Ню Йорку; п. і п-ні Мельник з Рачестер; Ірина Нанаси (з дочкою) з Ню Йорку; Олекса Кедринський з Джерзі Сиyі; Євген Круцько з Клівленду; Остап Балабан з Ню Йорку; Орест Слупчинський з Клівленду; п. і п-ні М. Гандзюк з Мілвіл, Н. Дж.; д-р Амврозій Т. Кібзей, з дружиною й дочкою, з Дітройту; Дмитро Шмаґала, з дружиною й сином, з Клівленду; Анна Шумейко з Юніон Ситі, Н. Дж.; адв. Михайло Родик з дружиною з Ню Йорку; Іван Прийдун з Ансонії, Кон.; п. і п-ні Литвин з Ірвінґтону, Н. Дж.; Дмитро Капітула з Мек Аду, Па.; В. Гурянський з Рачестер; Антін Реґуш з Вудсайд, Л. Ай.; Петро Роман з Ню Бритен, Конн.; Петро Дудіко з дружиною з Савт Порт, Конн.; В. Романишин з Ню Бритен; д-р Станецький з дружиною з Юніон Сиyі; д-р Ярослав Макарушка з родиною з Ню Йорку; д-р Роман Осінчук з дружиною з Ню Йорку; Андрій Мельник з Ню Бритен, Конн.; Петро Войтович з Балтимор, Мд.; Иосип Лисогір (батько, заст. голови УНС) з Гудзону, Н. И.; Т. Купчинська з Ню Йорку; Оля Дмитрів з Джерзі Сиyі; Ольга Масаковська з Джерзі Сиyі; Всч. о. Вол. Лотович з Джерзі Сиyі; мґр. Роман Кекіш з дружиною з Ню Йорку; Галина Полтавченко з Ню Йорку, Софія Щербан з Ню Йорку; Всч. о. Уляницький з Честер, Па.; д-р Панчук з родиною з Ню Йорку; Гелен Мюрал з Клівленду, В. Шіпка з Ню Йорку; Людмила Івченко з Ню Йорку; Стела Райен з Джерзі Сиyі; Неля Олсен з Джерзі Сиyі; Тарас Загаєвич з Клівленду; Петро Лещин з Клівленду; полковник Американської Армії Вільям Гупало з родиною з Бронкс; Юлія Баволяк з МекАду, Па.; Іван Фронт з Парма, Огайо; інж. Олекса Литвиненко з Ню Йорку; інж. Реутів з Ню Йорку; п. Гончаренко з Ню Йорку; Анна Статникова з Асторії; Катерина Пелешок з Ню Йорку; Іванна Бенцаль з Ню Йорку; Д. Галичин з дружиною з Ню Йорку; Г. Герман з родиною з Джерзі Сиyі; Р. Слободян з родиною з Елизабет; д-р Л. Мишуга з Джерзі Сиyі; Володимир Данько з Филаделфії; Володимир Дідик з Дітройту; Ірина Каратницька з Ню Йорку; Сильвестер Проців з Ню Йорку; Ліда Вареха з Ню Йорку; М. Чепурківський з жінкою з Бруклина; Володимир Мелько з Филаделфії; Софрон Федів з родиною з Нюарку; Марія Сувала з Асторії; Є. Душник з дружиною з Ню Йорку; М. Малетич з сином з Ню Йорку; Ірина Дяків з Филаделфії. Павліна Смеречинська з Ню Йорку; Євгенія Тріска з Ню Йорку; Андрій Дубас з Филаделфії; д-р В. Галан з Филаделфії; Михайло Залепський з Нюарку; проф. Михайло Ждан з Клівленду; В. Жук з дружиною з Асторії; Іван Галичин з дружиною з Ню Йорку; Р. Ониськів з дружиною з Ню Йорку; Г. Солук з Ню Йорку; п-ні Гнатів з дитиною з Нюарку; М. Залепський з Нюарку; І. Стебельський з дружиною з Ню Бронсвик; В. Івашко з Бруклина; Іван Кучмак з Гемпстед, Н. И.; Юліян Павчак з Бруклина; Адріян, Ліліян і Люба Іванчук та багато інших, що не вписали своїх імен до реєстраційної книги.

На найближчий час замовили собі місце на тижневий і довший побут в Союзівці такі пані й панове:

Степан Могила з Елизабет; Олег Павликовський з Филаделфії; Р. Поритко з Ню Йорку; п-ні Мурашко з Джерзі Сиyі; Ольга Дмитрів з Джерзі Сиyі; Іван Гавриш і три приятелі з Перт Амбой; В. Козак з Бруклина, Богдан Стефанович з Нюарку; Платон Стасюк з Ню Йорку, Ольга Пахолець з Бейону; Степан Юрчишин з Ню Йорку; Ярослав Пастушенко з Ню Йорку; Марія Чечаха й Ольга Скіра з Ню Йорку; Микола Зайців з Нюарку, д-р Михайло Завальняк з Мериленду; Мирон Рижий з Байону, Анна Затовська з Джерзі Сиyі; Ярослав Гузар з родиною з Ню Йорку; Осип Бандера з Ню Йорку; Ілія Гузар з Ню Йорку; В. Кревський з Бруклина; Іван Гузар з Вестфілд, Н. Дж.; С. Могила з Елизабет; Н. Кіналь з Филаделфії; М. Канюка з Флашінот; П. Савчак з Гілсайд Н. Дж.; Гелен Березіцька з Ню Гейвен; Неля Олсен з Джерзі Сиyі, Ольга Головко з Стейтен Айленд та інші.

Управління Союзівки, в порозумінні з Редакцією „Свободи", рішило періодично подавати списки гостей і відвідувачів в Союзівці, що буде інтересним документом нашого товариського життя, й тому прохає всіх гостей та відвідувачів, щоб побуваючи в Союзівці, висловлювали відносно цього свої побажання.

Вступайте в члени УНС!

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Арґентині

20-ЛІТТЯ „НАШОГО КЛИЧА"

Тижневик „Наш Клич" в Буенос Айрес має за собою 20-ліття існування. З того приводу відбулося у Централі „Відродження" свято, що його відкрив теперішній редактор проф. Є. Онацький, який згадав своїх попередників пп. Михайла Приймака і Івана Кривого. Дальшу програму ювілейного свята виповнила концертова частина та постановка літературного монтажу п. Г. Тоцького „Мазепа".

В Параґваї

В СИНЬО-ЖОВТІЙ САНДОВІ

З особливим зацікавленням з'їжджаємо горбовитою дорогою поміж тунковими й бавовняними плянтаціями, створеними в пралісах руками наших поселенців... На розлогій долині „потрері" вже здалека бачимо на тлі зеленого пралісу, як на сонці грає синьо-жовтими барвами розмальована домівка філії „Просвіти" й осередку СУМ при ній ім. наказного гетьмана полк. Ів. Богуна в колонії Санта Домінґо, або скорочено „Сандова".

Українська громада цієї околиці за останні 1½-2 роки придбала собі славу найактивнішої, найорганізованішої і найпрацьовитішої клітини культурного життя в Параґваї. Дарма, що її членство мешкає розкидано на своїх „чакрах" плянтаціях серед пралісів всуміж з тубільцями, — дехто і на віддалі десяти кілометрів один від одного.

Навколо домівки неначе коло церкви на Великдень, а це ж і був Великодній тиждень, зібрався натовп місцевих господарів-просвітян і сумівців та їхніх гостей з найдальших і ближчих колоній. Але прийшло й багато „неорганізованих" українців, та були й такі, що „зареєстрували паспорти їхати на родіну". Святочний настрій, ще не приспана зовсім релігійна совість та національне почуття й сила традиції покликала і їх прийти на Службу Божу, яку організувала „Просвіта"... Весь натовп особливо оживляли сумівські гуртки в вишиваних сорочках, а зокрема радісні квітки напараджені в пишні українські одяги, прикрашені синьо-жовтими стьожками, дівчата-сумівки...

Українська Сандова не тільки оправдано хвалиться своєю громадсько-культурною і національно - організованою чинністю, але і для її хлібосольности треба шукати рівні хіба десь в призабутих спогадах про Рідні Землі за давніх, щасливих часів... Хоч, правду кажучи, в цім відношенню, — святочним добробутом наших поселенців в дні Великодні і Різдвяні визначаються, мабуть, всі українські колонії в Параґваї.

В Бразилії

ТОВАРИСТВО „СОБОРНІСТЬ"

У грудні місяці 1949 року міністерство справедливости і внутрішніх справ у Ріо де Женейро прийняло до відома і затвердило статут одинокого на терені бразилійської держави українського Товариства „Соборність" з місцем осідку у Сан Кастано до Сул. Від початку існування Т-ва повстали в його середовищі, згідно з постановами статуту, різні секції. Ними були і є такі: а) земельно-будівельна, б) театральна і в) співацький гурток. На кінець 1952 року при Т-ві діяли 7 секцій, а саме: 1) Інформаційно-пресова колеґія, 2) драм.-гурток ім. Т. Шевченка, 3) драм.-гурток ім. І. Франка, 4) земельно-будівельна комісія, 5) секція плекання історичних традицій, 6) Спілка Української Молоді та 7) жіноча секція.

Існування та діяльність згаданих клітин Т-ва свідчать про його живучість і намагання згуртувати якнайбільше наших громадян під своїми крилами.

ПОКАЗ УКРАЇНСЬКИХ ТАНКІВ У РІО ДЕ ЖАНЕЙРО

Від півтора року у Ріо студіюють чотири українки-студентки з Прудентопільщини в одинокому на Бразілію Вищому Інституті Учительок Домашніх Штук, а саме п-ни: Надія Шульган, Славка Багрій, Текля Стружак і Мілька Кутна. За їхнім почином дня 8. травня ц. року в святковій залі цієї високої школи інтронізовано врочисто образ Пресв. Ісусового Серця й Марії. Перед інтронізацією всі студенти були спільно на Сл. Божій. Ввечорі із цієї нагоди улаштовано академію, в якій українські студентки виступили з українськими народніми піснями й танками, а цей їх виступ був найкращою точкою академії Серед приявних гостей були крім професорів і викладачів теж високі урядовці міністерств, головно з міністерства Хліборобства й Освіти. Слід згадати, що усі українські студентки здобули перше місце в пильності й поведенні, а п-на Надія Шульган ще й перше місце в науці взагалі серед цілої школи.

ПОСВЯЧЕННЯ ШКОЛИ НА ЕСПЕРАНСІ

Есперанса заходами свого ревного душпастиря о. Иосипа Прийми ЧСВВ будує величаву церкву. Коли вона буде закінчена згідно з проєктом, то стане нашою найкращою і найбільш стилевою церквою в Бразилії. До закінчення церкви о. И. Прийма доклав старань, щоб Пр. СС. Служебницям допомогти збудувати новий шкільний будинок, бо той, що його вибудувано ще 1922-го року і був замалий і вже подавався. Новий будинок — великий, 14х24, поверховий із 4-ма просторими навчальними залями, з широкими вікнами, які дають подостатком світла й повітря, з піддашшям для дітвори в час негоди та потрібним приміщенням для Преп. СС. Служебниць, що вже понад 30 років неструджено працюють над шкільною дітворою в Есперансі. Дня 24 травня довершено посвячення нового шкільного будинку. Після благодарної Сл. Божої глибокозмістову проповідь про важливість того року школи й християнського виховання дітей виголосив о. Ігумен і парох, Микола Іванів ЧСВВ. Пізніше похід з церкви вирушив вулицею до будинку. Посвячення довершив о. Протоігумен Иосип Мартинець ЧСВВ. Після посвячення будинок із зацікавленням оглядали гості, які поприїздили з поблизьких колоній, з міста Прудентополя, а навіть ген іздалека, Маркондесу, Палмітал, Ґварапуави.

Посмертні Згадки

МАКАР ПУКІШ, член Тов. ім. І. Франка, від. 253 У. Н. Союзу в Лудлові, Масс., помер 18. липня 1953 р. проживши 68 літ. Покійний народився в селі Копанки, пов. Калуш, Зах. Україна. До Америки приїхав в 1909 р. Був членом основником місцевого відділу У. Н. Союзу і української католицької парафії. Від 1920 р. аж до смерти займав різні керівні пости в цих двох організаціях і брав активну участь в громадському житті. Це один з цих кількох провідних організаторів, що створив осередок культур.-громадського життя в нашій громаді, закупивши на ту ціль гарний будинок. Виховав четверо дітей, яким двом дав вищу освіту. Полишив в смутку дружину Анну, дітей Анну, Марію, Розалію, Михайла і одну внучку. Відійшов від нас взірцевий патріот та безприкладно жертвенний батько для своєї родини. — В. И. П.! Уряд.

ЕВГЕН ПАРИЧУК, член Бр. св. Арх. Михаїла, від 243 У. Н. Союзу в Вест Пулман, помер 1. липня 1953 р. Покійний походив зі села Хмільно, пов. Радехів, Зах. Україна. Полишив в смутку дружину Татіяну, трьох синів Івана, Миколу і Иосифа, одну дочку Анну і 6 внуків. Похорон відбувся 6. липня з похоронного заведення до церкви, а відтак на цвинтар Holy Sepulchre. В. И. П.!

Л. Білик, секр.

ТАРЗАН, ч. 3111. Змушені відступити

„Не добре, Тарзане!", кричав Пейдж.. „Вони жахливо нас переважають!". „Відступай, Круже!", наказував Тарзан, „до дому, де кінчається коридор!"

Крук вигукнув наказ, і його люди поволі рушили до отвору між двома будинками.

„До середини, Круже!", гукав Тарзан. „Забарикадуй двері й вікна!"